

THE CONCEPTS AND THE ESSENCE OF INTELLECTUAL CAPITAL ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

UDC 005.336.4

DOI <https://doi.org/10.32843/bses.52-21>**Zaika Svitlana**

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department
of Production, Business and Management
Kharkiv Petro Vasylenko National
Technical University of Agriculture

Gridin Oleksandr

Candidate of Economic Sciences,
Senior Instructor at Department
of Production, Business and Management
Kharkiv Petro Vasylenko National
Technical University of Agriculture

Kuskova Svitlana

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department
of Production, Business and Management
Kharkiv Petro Vasylenko National
Technical University of Agriculture

In the 21st century, the true value of any enterprise is the human resources that, through the pool of knowledge, skills, and skills, form its intellectual capital. Effective management of the development of the personnel of the enterprise in order to increase the value of intellectual capital is a source of formation of its competitive advantages. The article is devoted to determining the essential characteristics of intellectual capital. It examines the concept and essence of intellectual capital and its interpretation in the research of domestic and foreign scientists. The study of the essential characteristics of intellectual capital as an economic category has revealed significant differences in its meaningful content in the writings of modern scholars. According to the authors, intellectual capital should be understood as the result of the combined mental activity of staff and management, which contributes to the sustainable economic growth of the enterprise and forms its competitive advantages, which maximize economic and other benefits inaccessible to competitors.

Key words: intellectual capital, enterprise, personnel capital, resources, enterprise personnel, competitive advantages.

В XXI веке настоящей ценностью любого предприятия являются человеческие ресурсы, которые с помощью совокупно-

сти знаний, умений и навыков формируют его интеллектуальный капитал. При этом эффективное управление развитием персонала предприятия с целью повышения стоимости интеллектуального капитала является источником формирования его конкурентных преимуществ. Статья посвящена определению сущностной характеристики интеллектуального капитала. В ней рассмотрены понятие и суть интеллектуального капитала и его определение в исследованиях отечественных и зарубежных ученых. Исследование сущностных характеристик интеллектуального капитала как экономической категории выявило значительные расхождения его смыслового наполнения в трудах современных ученых. По мнению авторов, под интеллектуальным капиталом нужно понимать результат совокупной умственной активности персонала и руководства, способствующий устойчивому экономическому росту предприятия и формирующий его конкурентные преимущества, позволяющие максимизировать экономические и другие выгоды, недоступные конкурентам.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, предприятие, кадровый капитал, ресурсы, персонал предприятия, конкурентные преимущества.

У XXI сторіччі справжньою цінністю будь-якого підприємства є людські ресурси, які за допомогою сукупності знань, умінь, та навичок формують його інтелектуальний капітал. При цьому ефективно управління розвитком персоналу підприємства з метою підвищення вартості інтелектуального капіталу є джерелом формування його конкурентних переваг. Стаття присвячена визначенню сутнісної характеристики інтелектуального капіталу. В ній розглянуто поняття та сутність інтелектуального капіталу та його тлумачення у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Дослідження сутнісних характеристик інтелектуального капіталу як економічної категорії виявило значні розбіжності його змістовного наповнення в працях сучасних науковців. У вітчизняному науковому середовищі інтелектуальний капітал більшість вчених розуміють як: вартість інтелектуальних (знання, вміння, навички) і нематеріальних активів (патенти, об'єкти інтелектуальної власності, ділова репутація); вартісне вираження кадрового капіталу та інтелектуальної власності підприємства; людський капітал, втілений у працівниках компанії у вигляді їхнього досвіду, знань, навичок, здібностей до нововведень, а також до загальної культури, філософії фірми, її внутрішніх цінностей; структурний капітал, що включає патенти, ліцензії, торговельні марки, організаційну структуру, бази даних, електронні мережі; фінансові відносини з приводу формування і використання знань, інтелектуальних здібностей персоналу, що дає змогу підприємству отримувати економічні вигоди; Зарубіжні науковці, характеризуючи інтелектуальний капітал, більшою мірою звертають увагу на його ціннісний складник. На їхню думку, інтелектуальний капітал – це: знання, вміння і навички персоналу підприємства, цінність яких полягає в умінні максимізувати прибуток; нефінансова цінність і прихований стратегічний ресурс розвитку підприємства; інтелектуальна діяльність, ціннісні результати якої здатні принести прямі або непрямі економічні вигоди в сьогоденні і майбутньому. На думку авторів, під інтелектуальним капіталом потрібно розуміти результат сукупної розумової активності персоналу і керівництва, який сприяє стійкому економічному зростанню підприємства та формує його конкурентні переваги, що дають змогу максимізувати економічні та інші вигоди, недоступні конкурентам. Отже, інтелектуальний капітал – це не лише ресурс, а й цінність, яка сприяє стійкому економічному зростанню підприємства.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, підприємство, кадровий капітал, ресурси, персонал підприємства, конкурентні переваги.

Formulation of the problem. The true value of any enterprise is the human resources that, through the combination of knowledge, skills, abilities and abilities, form its intellectual capital.

The economy of the future is a knowledge economy that requires proper staffing. Therefore, effective management of the development of professional competencies of the personnel of the enterprise in order to increase the value of intellectual capital, which is, in fact, a source of its competitive advantages, that is, the key distinctive characteristics, is certainly very important.

Analysis of recent research and publications. Modern scientific literature presents a considerable number of theoretical concepts of personnel manage-

ment for optimal achievement of the goals of enterprise development. Research of questions of formation of theoretical bases of intellectual capital is devoted to works of such domestic and foreign scientists as: J.H. Daum [1], G. Hamel [2], S. Kasiewicz [3], P. Sullivan [5], V. Volikov [6], E. Brooking E. [8], O.B. Butnik-Seversky [9], S.M. Ilyashenko [13], O. Kendyukhov [14], L.I. Lukicheva [16], G.E. Maznev [17], J. Ruus [18], T.A. Stuart [19], V.Yu. School [20]. At the same time, the issues of the essence of intellectual capital remain relevant and require further research.

Formulating the goals of the article. The purpose of this paper is to determine the essential characteristics of intellectual capital.

Outline of the main research material. The functioning and development of a modern enterprise depends on a number of conditions and a combination of external and internal factors. Among the defining conditions for the development of the enterprise are the optimum institutional and legal environment and state support for innovation and free competition in the markets, which ensures sufficient consumer demand.

Environmental factors that ensure the sustainable and competitive development of businesses must ensure market accessibility, absence of administrative and other barriers, political and social stability, etc.

Internal factors of enterprise development are usually directly associated with such factors of production as capital, labor, natural resources, information resources, entrepreneurial talent.

The ability of an enterprise manager to effectively transform factors of production into economic benefits is commonly understood as a strategic potential that generates the intellectual capital of an enterprise and uses it to create intellectual assets and obtain economic as well as non-economic benefits that are not available to competitors. Thus, intellectual capital plays a decisive role in ensuring the competitiveness of both the individual enterprise and the national economy as a whole [4; 6].

Since intellectual capital is a relatively new concept in the scientific literature, scientists do not have a single interpretation of this economic category. It is sometimes equated with intellectual assets, human resources, human capital and manpower.

In the domestic scientific environment, intellectual capital is understood by most scientists as:

- the value of intellectual (knowledge, skills, skills) and intangible assets (patents, intellectual property, goodwill);
- value expression of personnel capital and intellectual property of the enterprise;
- human capital embodied in the employees of the company in the form of their experience, knowledge, skills, innovations, as well as the general culture, philosophy of the company, its intrinsic values; structural capital, including patents, licenses, trademarks, organizational structure, databases, electronic networks;
- financial relations concerning the formation and use of knowledge, intellectual abilities of the personnel, which allows the enterprise to receive economic benefits [9; 10; 11; 12; 13; 14; 15].

These are the most common definitions of the theoretical content of the concept of "intellectual capital".

Of course, the list of definitions presented above is not exhaustive, since in the writings of researchers one can find many similar definitions of intellectual capital as economic category in terms of linguistic content.

Foreign scientists characterizing intellectual capital, to a greater extent, pay attention to its value component. In their view, intellectual capital is:

- knowledge, skills and skills of the personnel of the enterprise, the value of which is the ability to maximize profit;
- non-financial value and hidden strategic resource of enterprise development;
- intellectual activity, the value of which can bring direct or indirect economic benefits in the present and future [5; 8; 16; 19].

There are other definitions of the concept of «intellectual capital», so, for example, you can come across a functional, market, factor approach to the interpretation of this concept. But there is one thing unconditional – the main source of formation of intellectual capital is knowledge, skills and skills that a person possesses. The exploitation of these knowledge, skills and abilities allows the company to obtain additional or inaccessible to competitors, that is, to maximize income and profit.

Therefore, intellectual capital can also be viewed from the point of view of resource theory, in which the ability of the enterprise to maximize the benefits not available to competitors is directly linked to the availability of unique (distinct) key competencies. Key competencies are the necessary knowledge, transformed into the skills and management of management and operational staff, which provide and achieve the goals of functioning and development of the enterprise, and maximize economic and other benefits, including inaccessible competitors [2].

It follows that knowledge is a resource that forms the intellectual capital necessary for sustainable and competitive enterprise development. Since knowledge is an intangible resource, intellectual capital must therefore be understood as the sum of all assets and liabilities that have no value, as well as all assets and liabilities that have been generated through the intensive exploitation of knowledge resources.

At the same time, it should be noted immediately that the definition of the components that make up intellectual capital is the most debatable point. Among the key components are the following:

- technical-structural, personnel, innovative, infrastructure component [13];
- only the human or human and structural component [18];
- client, human and structural components [1].

The structural component includes a set of assets and liabilities that determine the business model of the enterprise development. The client component contains a set of organizational internal and external relationships that determine the interaction of the enterprise with staff, contractors and stakeholders on the basis of a business strategy that defines the business model.

In turn, the human component is represented by the human resources of the enterprise, which are the bearers of knowledge, skills and skills necessary for its activity, establishing external relationships, forming assets and liabilities.

Therefore, intellectual capital is a critically needed type of capital of modern enterprises, which along with financial and physical capital forms the capacity for sustainable development with the maximization of the economic benefits of the enterprise. Intellectual capital determines the optimality, rationality and intensity of use of other types of capital: financial and physical.

Conclusions from the study. For any enterprise, intellectual capital is the most valuable resource that has many different interpretations and differences in defining its essential characteristics.

Clarification of the essential characteristics of the economic category «intellectual capital» revealed significant differences in the interpretation of its meaningful content by domestic and foreign researchers.

In our view, intellectual capital should be understood as a result of the mental activity of staff and management, which generates the competitive advantages of an enterprise that allow it to maximize economic and other benefits not available to competitors.

Thus, intellectual capital is not only a resource but also a value that contributes to the sustainable economic growth of the enterprise.

REFERENCES:

1. Daum J. H. Intangible Assets: die Kunst, Mehrwert zu schaffen. Interview veröffentlicht in: sapinfo.net. URL: <http://www.sapinfo.net/public/de/interview.php4/page/0/article/comv>. (accessed 27 February 2020).
2. Hamel G., Mol M.J. (2008) Management innovation. *Academy of Management Review*. № 4 (33). pp. 825–845.
3. Kasiewicz S., Rogowski W., Kiciński M. (2006) Kapitał intelektualny – spojrzenie z perspektywy interesariuszy. Krakow: Oficyna Ekonomiczna.
4. Miłkowska B., Kasiewicz S., Rogowski W., Kiciński M. (2006). Zarządzanie przedsiębiorstwem w XXI wieku. Krakow: Oficyna Ekonomiczna.
5. Sullivan P. (2000) Value-driven Intellectual Capital; How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value. Wiley. pp. 238–244.
6. Volikov V. (2013) Stages of enterprises intellectual potential assessment. *Development Economics*. No. 2 (66). pp. 118–123.
7. Zaika S., Gridin O. (2020) Human capital development in the agricultural economy sector. *Technology audit and production reserves*. № 1/4(51). pp. 30–36.
8. Bruking E. (2001) Intellektual'nyy kapital [Intellectual capital]. Saint-Petersburg: Piter. (in Russian)
9. Butnik-Sivers'kyy O.B. (2002) Intellektual'nyy kapital: teoretychnyy aspekt [Intellectual capital: theoretical aspect]. *Intellectual capital*. № 1. pp. 16–27. (in Ukrainian)
10. Heyets' V.M. (2003) Ekonomika Ukrainy: stratehiya i polityka dovhostrokovoho rozvytku [Economy of Ukraine: strategy and policy of long-term development]. Kyiv: nstitute for Economic Forecasting, Phoenix. (in Ukrainian)
11. Zaika S.O., Gridin O.V. (2016) Upravlinnya intelektual'nym kapitalom yak chynnyk zabezpechennya konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Management

of intellectual capital as a factor of ensuring the competitiveness of the enterprise]. *Bulletin KNTUA: Economic Sciences*. Vol. 177. pp. 176–186. (in Ukrainian)

12. Zaika S.O. (2015) Faktory formuvannya innovatsiynoho potentsialu pidpryyemstv [Factors of formation of innovative potential of enterprises]. *Bulletin of the Odessa National University. Series: Economics*. Volume 20. Issue 6. pp. 94-97. (in Ukrainian)

13. Ilyashenko S.M. (2008) Sutnist', struktura i metodychni osnovy otsinky intelektual'noho kapitalu [The essence, structure and methodological bases of intellectual capital assessment]. *Economy of Ukraine*. № 11. pp. 16–26. (in Ukrainian)

14. Kendyukhov O. (2004) Sutnist' i zmist orhanyzatsiyno-ekonomichnoho upravlinnya intelektual'nym kapitalom pidpryyemstva [The essence and content of organizational and economic management of enterprise intellectual capital]. *Economy of Ukraine*. № 2. pp. 33–40. (in Ukrainian)

15. Kolot A.M. (2007) Innovatsiyna pratsya ta intelektual'nyy kapital u systemi faktoriv formuvannya ekonomiky znan' [Innovative labor and intellectual capital in the system of factors of knowledge economy formation]. *Economic theory*. № 2. pp. 3–13. (in Ukrainian)

16. Lukicheva L.I. (2008) Upravleniye intellektual'nym kapitalom [Management of intellectual capital]. 2nd ed. Moscow: Omega-L. (in Russian)

17. Maznev G.E., Zaika S.O., Gridin O.V. (2016) Sutnisna kharakterystyka intelektual'noho kapitalu [The intrinsic characteristics of intellectual capital]. *Scientific and practical journal "Black Sea Economic Studies"*. No. 10. pp. 36–47. (in Ukrainian)

18. Ruus J., Pike S., Fernström L. (2007) Intellektual'nyy kapital: praktika upravleniya [Intellectual capital: management practice]. Saint Petersburg: Publishing house "Graduate School of Management". (in Russian)

19. Stuart T.A. (2007) Intellektual'nyy kapital. Novyy istochnik bogatstva organizatsiy [Intellectual capital. A new source of wealth for organizations]. Trans. V. A. Nozdrina. Moscow: Generation. (in Russian)

20. School V.Yu., Shcherbachenko V.A. (2011) Ekonomichne obgruntuvannya roli intelektual'noho kapitalu u formuvanni innovatsiynoyi ekonomichnoyi systemy [Economic substantiation of the role of intellectual capital in the formation of innovative economic system]. *Marketing and innovation management*. No. 3. Vol. 1. pp. 72–78. (in Ukrainian)

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Daum J. H. Intangible Assets: die Kunst, Mehrwert zu schaffen. Interview veröffentlicht in: sapinfo.net. URL: <http://www.sapinfo.net/public/de/interview.php4/page/0/article/comv>. (дата звернення: 27.02.2020).
2. Hamel G., Mol M.J. Management innovation. *Academy of Management Review*. 2008. № 4 (33). pp. 825–845.
3. Kasiewicz S., Rogowski W., Kiciński M. Kapitał intelektualny – spojrzenie z perspektywy interesariuszy. Krakow: Oficyna Ekonomiczna. 2006. 118 p.
4. Miłkowska B., Kasiewicz S., Rogowski W., Kiciński M. Zarządzanie przedsiębiorstwem w XXI wieku. Krakow: Oficyna Ekonomiczna. 2006. 94 p.

5. Sullivan P. Value-driven Intellectual Capital; How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value. Wiley. 2000. pp. 238–244.
6. Volikov V. Stages of enterprises intellectual potential assessment. Экономика развития. 2013. № 2 (66). С. 118–123.
7. Zaika S., Gridin O. Human capital development in the agricultural economy sector. Technology audit and production reserves. 2020. № 1/4(51). pp. 30–36.
8. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: монография. СПб.: Питер, 2001. 288 с.
9. Бутнік-Сіверський О.Б. Интеллектуальный капитал: теоретичний аспект. Интеллектуальный капитал. 2002. № 1. С. 16–27.
10. Экономика Украины: стратегия і політика довгострокового розвитку / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця. К.: Ін-т економ. прогноз., Фенікс, 2003. 1008 с.
11. Заїка С. О., Грідін О. В. Управління інтелектуальним капіталом як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Харків: ХНТУСГ, 2016. Вип. 177. С. 176–186.
12. Заїка С. О. Фактори формування інноваційного потенціалу підприємств. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2015. Том 20. Випуск 6. С. 94–97.
13. Ілляшенко С. М. Сутність, структура і методичні основи оцінки інтелектуального капіталу. Економіка України. 2008. № 11. С. 16–26.
14. Кендюхов О. Сутність і зміст організаційно-економічного управління інтелектуальним капіталом підприємства. Економіка України. 2004. № 2. С. 33–40.
15. Колот А. М. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань. Економічна теорія. 2007. № 2. С. 3–13.
16. Лукичова Л. И. Управление интеллектуальным капиталом: учебное пособие. 2-е изд., стер. М.: Омега-Л, 2008. 552 с.
17. Мазнев Г. Є., Заїка С. О., Грідін О. В. Сутнісна характеристика інтелектуального капіталу. Науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії». 2016. Вип. 10. С. 36–47.
18. Руус Й., Пайк С., Фернстрем Л. Интеллектуальный капитал: практика управления. СПб: Издательство «Высшая школа менеджмента», 2007. 436 с.
19. Стюарт Т. А. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций / пер. с англ. В. А. Ноздриной. М.: Поколение, 2007. 368 с.
20. Школа В. Ю., Щербаченко В. О. Економічне обґрунтування ролі інтелектуального капіталу у формуванні інноваційної економічної системи. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 3. Т. 1. С. 72–78.